

HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH

PHẠM THÚY NGÀ

MÔI TRƯỜNG VĂN HÓA TRONG NHÀ TRƯỜNG
CÔNG AN NHÂN DÂN VIỆT NAM HIỆN NAY

TÓM TẮT LUẬN ÁN TIẾN SĨ

NGÀNH: VĂN HÓA HỌC

Mã số: 9229040

HÀ NỘI - 2026

Công trình được hoàn thành tại
Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

Chủ tịch Hội đồng

PGS,TS. Nguyễn Duy Bắc

Người hướng dẫn khoa học

TS. Lương Huyền Thanh

Phản biện 1: PGS.TS. Đinh Công Tuấn

Trường Đại học Văn hóa Hà Nội

Phản biện 2: GS.TS. Từ Thị Loan

Viện Nghiên cứu văn hóa Thăng Long

Phản biện 3: PGS.TS. Nguyễn Thị Phương Thảo

Trường Đại học Sư phạm nghệ thuật Trung ương

Luận án được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận án
cấp Học viện họp tại Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

Vào hồi 14 giờ 30 phút ngày 03 tháng 6 năm 2026

Có thể tìm hiểu luận án tại Thư viện Quốc gia
và Thư viện Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Trong tư duy của người Việt, nhận thức về ảnh hưởng của môi trường văn hóa đối với sự hình thành và phát triển nhân cách con người đã được khái quát sâu sắc qua triết lý dân gian như câu tục ngữ “Gần mực thì đen, gần đèn thì rạng”. Triết lý đó vẫn còn có ý nghĩa đối với ngày hôm nay.

Môi trường văn hóa (MTVH), với tư cách là môi trường chứa đựng các yếu tố văn hóa, có tác động trực tiếp đến quá trình xã hội hóa con người. Thực tiễn cho thấy cá nhân được nuôi dưỡng trong MTVH lành mạnh, có điều kiện giáo dục thuận lợi và được tiếp xúc với các hình mẫu hành vi tích cực sẽ có nhiều khả năng phát triển nhân cách toàn diện; ngược lại, môi trường thiếu hụt các yếu tố văn hóa - giáo dục dễ dẫn đến những lệch lạc trong sự hình thành nhân cách và hành vi.

Vì vậy, trong hệ thống giáo dục quốc dân, nhà trường luôn được xác định không chỉ là nơi truyền thụ tri thức và kỹ năng mà còn là một thiết chế văn hóa có chức năng quan trọng trong việc bồi dưỡng đạo đức, nhân cách và bản lĩnh cho người học. Khi mỗi cá nhân bước vào các môi trường đào tạo khác nhau, họ tiếp tục được định hình bởi những chuẩn mực, giá trị và sắc thái văn hóa đặc thù của thiết chế đó. Cho nên, quan tâm đến MTVH trong nhà trường là vấn đề cấp thiết của mọi ngành, mọi cơ sở giáo dục, đào tạo để xây dựng nên những con người thích hợp cho việc hoàn thành các công việc cụ thể của xã hội.

Tuy nhiên, trong thực tiễn nghiên cứu khoa học hiện nay, hệ thống lý luận về MTVH trong nhà trường vẫn chưa được xây dựng một cách toàn diện, thống nhất, vẫn còn những vấn đề cần bổ sung, làm rõ như nội hàm khái niệm, các thành tố của “môi trường văn hóa trong nhà trường”, và các tiêu chí khoa học để nhận diện, đánh giá môi trường văn hóa nhà trường, cũng như lý giải sự vận động và biến đổi của MTVH trong bối cảnh chuyển đổi số, toàn cầu hóa và các thách thức văn hóa - xã hội mới.

Trong hệ thống giáo dục ở nước ta, các nhà trường Công an nhân dân (CAND) là nơi đào tạo nguồn nhân lực cho lực lượng vũ trang - lực lượng trực tiếp tham gia bảo vệ Đảng, Nhà nước, chế độ và Nhân dân. Quá trình giáo dục và đào tạo trong các nhà trường CAND không chỉ nhằm truyền đạt tri thức chuyên môn, mà còn rèn luyện bản lĩnh chính trị, tinh thần kỷ luật, lòng trung thành với Tổ quốc, với Đảng và Nhân dân. Đây là nơi diễn ra quá trình "giáo dục toàn diện", nơi các giá trị truyền thống của dân tộc, đạo đức cách mạng, bản lĩnh chính trị, tinh thần nhân văn và pháp quyền được thấm nhuần sâu sắc, góp phần hình thành nên những chiến sĩ Công an vừa "hồng", vừa "chuyên". Do đó,

MTVH trong nhà trường CAND không đơn thuần là không gian giáo dục chung, mà còn mang tính định hướng chính trị - tư tưởng rất cao, góp phần xây dựng lực lượng Công an cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại; vững về chính trị, tư tưởng, đạo đức, tổ chức và cán bộ. Một MTVH lành mạnh, văn minh là nền tảng quan trọng để nhà trường đào tạo, bồi dưỡng, rèn luyện đội ngũ cán bộ, chiến sĩ CAND có đạo đức, lối sống, phong cách chuẩn mực, bản lĩnh, chuyên môn vững vàng qua đó đóng góp trực tiếp vào sự nghiệp giữ gìn an ninh, trật tự và bảo vệ Tổ quốc.

Trong giai đoạn đất nước bước vào thời kỳ phát triển mới với nhiều kỳ vọng về sự phồn vinh, hạnh phúc, yêu cầu đặt ra đối với lực lượng CAND ngày càng cao, không chỉ ở trình độ chuyên môn mà còn ở bản lĩnh chính trị, phẩm chất đạo đức và năng lực hội nhập. Trước yêu cầu đó, việc xây dựng MTVH trong các trường CAND trở thành nhân tố quyết định chất lượng nguồn nhân lực, ảnh hưởng trực tiếp đến hiệu quả thực thi nhiệm vụ của lực lượng trong tương lai.

Tuy nhiên, so với ý nghĩa và vai trò đặc biệt đó, vấn đề MTVH trong nhà trường CAND hiện nay vẫn chưa được nghiên cứu đầy đủ, toàn diện dưới góc độ văn hóa học, cả về cấu trúc, đặc trưng, tác động và các điều kiện bảo đảm. MTVH trong một số nhà trường CAND chưa được quan tâm xây dựng một cách đồng bộ và tương xứng. Nhận thức của một bộ phận cán bộ quản lý, giảng viên và học viên về vai trò của MTVH còn hạn chế; việc cụ thể hóa các chuẩn mực văn hóa học đường thiếu thống nhất; các hoạt động giáo dục giá trị, văn hóa ứng xử còn hình thức, hiệu quả chưa cao. Những tác động tiêu cực từ môi trường xã hội và không gian mạng, nếu không được định hướng kịp thời, có thể làm nảy sinh các biểu hiện lệch chuẩn trong học tập, rèn luyện và giao tiếp, ảnh hưởng đến chất lượng đào tạo cán bộ CAND.

Xuất phát từ những yêu cầu đó, việc tiến hành một nghiên cứu chuyên sâu về MTVH trong nhà trường CAND là hết sức cần thiết. Nghiên cứu ***“Môi trường văn hóa trong Nhà trường Công an nhân dân Việt Nam hiện nay”*** sẽ góp phần xây dựng cơ sở lý luận về MTVH trong nhà trường CAND, đồng thời cung cấp những luận cứ khoa học có giá trị tham khảo cho thực tiễn xây dựng và phát triển MTVH nhà trường CAND trong giai đoạn mới.

2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

2.1. Mục đích nghiên cứu

Trên cơ sở làm rõ một số vấn đề lý luận về MTVH trong nhà trường CAND, Luận án phân tích những biểu hiện của MTVH trong nhà trường CAND Việt Nam hiện nay, làm rõ những đặc thù của MTVH trong nhà trường

CAND, đồng thời bàn luận những yêu cầu đặt ra và giải pháp xây dựng MTVH nhà trường CAND lành mạnh, kỷ cương, nhân văn, phù hợp với yêu cầu đào tạo lực lượng Công an trong bối cảnh mới.

2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Để thực hiện mục đích nghiên cứu, luận án đặt ra các nhiệm vụ cơ bản sau:

- Tổng quan tình hình nghiên cứu liên quan đến MTVH trong nhà trường CAND;
- Xác lập cơ sở lý luận cho luận án: giới thuyết các khái niệm công cụ; làm rõ đặc điểm, cấu trúc, vai trò của MTVH trong nhà trường CAND; diễn giải lý thuyết vận dụng và xác định khung phân tích của luận án. Khái quát về 04 nhà trường CAND Việt Nam được lựa chọn khảo sát thực tế;
- Nghiên cứu nhận diện, phân tích thực trạng MTVH trong nhà trường CAND Việt Nam hiện nay thông qua khảo sát thực tế 04 nhà trường CAND;
- Bàn luận về những điểm tích cực và hạn chế trong những biểu hiện cụ thể của MTVH trong nhà trường CAND qua phân tích, đánh giá thực trạng, từ đó xác định những yêu cầu mới và đưa ra các khuyến nghị khoa học góp phần xây dựng MTVH lành mạnh, văn minh, nhân văn, hội nhập trong nhà trường CAND.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

3.1. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của đề tài luận án là MTVH trong các nhà trường CAND Việt Nam hiện nay.

3.2. Phạm vi nghiên cứu

- *Phạm vi nội dung*: MTVH trong nhà trường là một vấn đề có phạm vi nghiên cứu rộng, có nhiều hướng tiếp cận khác nhau. Tuy nhiên, trong khuôn khổ luận án và điều kiện của nghiên cứu sinh, luận án tập trung nhận diện MTVH trong nhà trường CAND hiện nay qua bốn thành tố: (1) cảnh quan văn hóa; (2) thiết chế văn hóa; (3) các giá trị, chuẩn mực văn hóa và (4) hoạt động văn hóa trong nhà trường CAND.

- *Phạm vi thời gian*: Luận án tập trung nghiên cứu khảo sát về MTVH trong các nhà trường CAND từ sau khi triển khai thực hiện Thông tư số 27/2017/TT-BCA ngày 22/8/2017 của Bộ Công an quy định về Quy tắc ứng xử của CAND.

- *Phạm vi không gian*: Luận án tiến hành khảo sát thực tế tại 04 nhà trường gồm: Học viện An ninh nhân dân, Học viện Cảnh sát nhân dân, Trường Đại học Phòng cháy chữa cháy và Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân I. Việc

khảo sát tại 04 nhà trường CAND về cơ bản có thể đảm bảo tính đại diện cho nghiên cứu về MTVH trong nhà trường CAND hiện nay bởi mỗi nhà trường đại diện cho một mảng nhiệm vụ trọng yếu, tạo ra bức tranh toàn cảnh về văn hóa của ngành CAND: Học viện An ninh nhân dân đại diện cho khối ngành An ninh, nơi đề cao sự bí mật, tư duy sắc bén; Học viện Cảnh sát nhân dân đại diện cho khối Cảnh sát, tập trung vào sự tinh nhuệ, trực tiếp thực thi pháp luật, thường xuyên xử lý các tình huống thực tế; Trường Đại học Phòng cháy chữa cháy đại diện cho khối Kỹ thuật - nghiệp vụ chuyên biệt, kỷ luật đi kèm với tinh thần dũng cảm, xả thân, hi sinh, cứu nạn, cứu hộ; Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân.

4. Câu hỏi và giả thuyết nghiên cứu

4.1. Câu hỏi nghiên cứu

- MTVH trong nhà trường CAND có đặc điểm, cấu trúc và vai trò như thế nào trong việc hình thành nhân cách, năng lực, phẩm chất, lối sống, bản lĩnh chính trị của người cán bộ, chiến sĩ CAND?

- Thực trạng MTVH trong nhà trường CAND Việt Nam hiện nay như thế nào? Nó có điểm gì khác biệt so với MTVH trong các nhà trường dân sự cùng cấp?

- Những yêu cầu mới đặt ra đối với MTVH trong nhà trường CAND Việt Nam hiện nay là gì? Có thể đưa ra những gợi ý gì cho việc xây dựng một MTVH thực sự lành mạnh, văn minh, nhân văn, hội nhập trong nhà trường CAND Việt Nam hiện nay?

4.2. Giả thuyết nghiên cứu

- MTVH trong nhà trường CAND giữ vai trò nhân tố nền tảng, trực tiếp và lâu dài trong việc hình thành và phát triển nhân cách, bản lĩnh chính trị, đạo đức, lối sống và phong cách của người cán bộ, chiến sĩ CAND. Một MTVH nhà trường lành mạnh, kỷ cương, nhân văn, giàu tính nêu gương và thấm sâu các giá trị văn hóa CAND sẽ tạo điều kiện thuận lợi để người học nội tâm hóa các giá trị, chuẩn mực, củng cố bản lĩnh chính trị, ý thức tổ chức kỷ luật và tinh thần phục vụ Nhân dân của người cán bộ, chiến sĩ CAND.

- MTVH trong nhà trường CAND Việt Nam hiện nay đang được các nhà trường quan tâm xây dựng, bảo vệ và phát triển. Về cơ bản, MTVH trong nhà trường CAND Việt Nam hiện nay thể hiện rõ tính tích cực, lành mạnh, nét văn minh, hiện đại. Tính đặc thù của các cơ sở giáo dục, đào tạo lực lượng CAND đã tạo nên sự khác biệt giữa MTVH trong các nhà trường CAND so với các nhà trường dân sự cùng cấp trong hệ thống giáo dục. Tuy vậy, vẫn có một số vấn đề

hạn chế, bất cập ảnh hưởng tiêu cực đến MTVH trong nhà trường CAND cần phải đẩy lùi, khắc phục.

- Những yêu cầu mới đối với MTVH trong nhà trường CAND hiện nay bắt nguồn từ sự biến đổi của bối cảnh xã hội, sự biến chuyển hệ giá trị nghề nghiệp và tác động mạnh của chuyển đổi số. Có thể giả định rằng: (1) mức độ hoàn thiện đồng bộ các yếu tố của MTVH, từ hệ giá trị, chuẩn mực ứng xử, quản trị, cảnh quan, thiết chế, hoạt động văn hóa tác động tích cực đến quá trình hình thành nhân cách, bản lĩnh chính trị và hành vi chuyên nghiệp của học viên; (2) việc củng cố và thực hành tốt giá trị, chuẩn mực cốt lõi, đa dạng hóa hoạt động văn hóa và đảm bảo an toàn không gian số là những yêu cầu thiết yếu để xây dựng MTVH lành mạnh, văn minh; và (3) hiệu quả các giải pháp phụ thuộc vào mức độ nội tâm hóa giá trị của các chủ thể và sự đồng bộ của các thành tố trong MTVH đó.

5. Cách tiếp cận, phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu

5.1. Cách tiếp cận

Để thực hiện luận án, nghiên cứu sinh lựa chọn cách tiếp cận liên ngành, bên cạnh Văn hóa học là chủ đạo, luận án kết hợp và sử dụng kiến thức từ nhiều ngành khoa học khác nhau như Xã hội học, Giáo dục học để nghiên cứu và nhận diện rõ hơn MTVH trong các nhà trường CAND hiện nay.

5.2. Phương pháp luận

Luận án kế thừa và vận dụng quan điểm của các nhà nghiên cứu đi trước về MTVH trong nhà trường từ nhiều góc độ: Văn hóa học, Xã hội học, Giáo dục học và Khoa học Công an. Những quan điểm nghiên cứu này cho phép tiếp cận MTVH nhà trường CAND như một hệ thống động, vừa mang tính giáo dục - đào tạo, vừa mang tính chính trị - xã hội và nghề nghiệp đặc thù.

Luận án lựa chọn lý thuyết cấu trúc - chức năng làm cơ sở lý thuyết cho đề tài, trong đó vận dụng chủ yếu theo cách tiếp cận của Talcott Parsons và kế thừa có chọn lọc tư tưởng của Durkheim và Merton. Đồng thời, đề tài luận án dựa trên các quan điểm, đường lối của Đảng về xây dựng và phát triển văn hóa, con người Việt Nam; về giáo dục - đào tạo; về xây dựng lực lượng CAND trong tình hình mới. Các nghị quyết, chỉ thị của Đảng, Đảng ủy Công an Trung ương và Bộ Công an là cơ sở chính trị - pháp lý quan trọng để xác định định hướng nghiên cứu, tiêu chí đánh giá và giải pháp đề xuất.

5.3. Phương pháp nghiên cứu

Luận án đã sử dụng các phương pháp nghiên cứu sau:

- Phương pháp phân tích - tổng hợp tài liệu thứ cấp;
- Phương pháp lịch sử - logic;
- Phương pháp phỏng vấn sâu;
- Phương pháp điều tra xã hội học bằng bảng hỏi;

6. Đóng góp của luận án

- *Về phương diện lý luận:* Luận án đã xây dựng được khung phân tích về MTVH trong nhà trường CAND, góp phần bổ sung, làm rõ lý luận về MTVH trong lĩnh vực giáo dục - đào tạo lực lượng vũ trang. Trên cơ sở vận dụng lý thuyết cấu trúc - chức năng, luận án luận giải MTVH nhà trường CAND như một chỉnh thể thống nhất giữa các giá trị, chuẩn mực, thiết chế, hoạt động và không gian, cảnh quan văn hóa vật chất - tinh thần, gắn chặt với mục tiêu hình thành nhân cách, bản lĩnh chính trị, đạo đức và phong cách người cán bộ, chiến sĩ CAND.

- *Về phương diện thực tiễn:* Luận án đã nhận diện, làm rõ đặc thù MTVH nhà trường CAND Việt Nam so với nhà trường dân sự, qua đó đề xuất các giải pháp khả thi, có giá trị tham khảo trong công tác lãnh đạo, quản lý xây dựng MTVH trong nhà trường CAND. Kết quả nghiên cứu của luận án cũng góp phần bổ sung thêm nguồn tài liệu tham khảo cho việc dạy - học, nghiên cứu về MTVH, MTVH trong nhà trường.

7. Kết cấu của luận án

Ngoài phần mở đầu, kết luận, danh mục các công trình đã công bố của tác giả liên quan đến luận án, danh mục tài liệu tham khảo và phụ lục, luận án có kết cấu làm 4 chương, 11 tiết.

Chương 1: Tổng quan tình hình nghiên cứu liên quan đến môi trường văn hóa trong nhà trường Công an nhân dân Việt Nam.

Chương 2: Cơ sở lý luận về môi trường văn hóa trong nhà trường Công an nhân dân và khái quát về địa bàn nghiên cứu.

Chương 3: Thực trạng môi trường văn hóa trong nhà trường Công an nhân dân Việt Nam hiện nay.

Chương 4: Bàn luận về môi trường văn hóa trong nhà trường Công an nhân dân Việt Nam.

Chương 1

TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU LIÊN QUAN ĐẾN MÔI TRƯỜNG VĂN HÓA TRONG NHÀ TRƯỜNG CÔNG AN NHÂN DÂN VIỆT NAM

1.1. Hướng nghiên cứu về môi trường văn hóa

1.1.1. Bàn về khái niệm, cấu trúc, vai trò của môi trường văn hóa

Các vấn đề về nội hàm khái niệm, cấu trúc, vai trò của MTVH đã được bàn luận trong các nghiên cứu của Georges Olivier, Irwin Altman, A.I. Ác-môn-đốp, Hồ Sĩ Quý, Mai Hải Oanh, Đinh Thị Vân Chi, Nguyễn Thị Hương,... Mặc dù có nhiều cách luận giải khác nhau song về cơ bản, các ý kiến đều tiếp cận MTVH như là các điều kiện bao quanh hoạt động của chủ thể, tác động đến chủ thể. MTVH là cái cơ sở, là “sinh quyển” bao quanh con người với những điều kiện vật chất và tinh thần khách quan tạo tiền đề cho con người tồn tại, giao tiếp, lao động, sản xuất, sinh hoạt và sáng tạo.

1.1.2. Bàn về thực trạng xây dựng môi trường văn hóa

Nội dung này được đề cập bởi các tác giả: Nguyễn Thị Hậu, Nguyễn Huy Phòng, Vũ Tú Quyên, Nguyễn Duy Bắc, Bùi Hoài Sơn, Trương Đức Thuận,... Theo đó, các tác giả nhấn mạnh đến các nhiệm vụ có tính cấp thiết nhằm xây dựng MTVH lành mạnh với những giá trị truyền thống tốt đẹp và những giá trị mang tính thời đại nhằm phát huy giá trị văn hóa, sức mạnh con người Việt Nam và việc xây dựng MTVH lành mạnh, cùng với nhận thức và giải quyết tốt mối quan hệ giữa tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa là để phát triển bền vững.

1.2. Hướng nghiên cứu về môi trường văn hóa trong nhà trường Công an nhân dân

1.2.1. Nghiên cứu về văn hóa nhà trường

Nội dung này được đề cập trong nghiên cứu của các tác giả Edgar Schein, Rexford Brown, Phillips, G & Wagner, Julie Heifetz & Richard Hagberg, James G. March và Johan P. Olsen, Đặng Thành Hưng, Nguyễn Thị Mỹ Lộc và cộng sự, Đỗ Thị Thu Hằng ... Các tác giả đều đề cao vai trò của văn hóa nhà trường trong giáo dục khi thống nhất rằng nhà trường với MTVH nhà trường tích cực, lành mạnh là yếu tố giáo dục toàn diện đối với sinh viên. Khi nhà trường xây dựng MTVH lành mạnh, tích cực sẽ dẫn đến hệ quả là thành tích học tập của sinh viên sẽ được nâng lên, hành vi của sinh viên sẽ tốt hơn.

1.2.2. Nghiên cứu về MTVH nhà trường

Được các tác giả Phạm Minh Hạc, Nguyễn Phương Hồng, Trường Lưu,

Thành Lê, Hồ Sĩ Quý, Phạm Hồng Quang, Mai Thị Thùy Hương,... đề cập trong nghiên cứu. Nhìn tổng thể, các công trình khoa học đã phần nào làm sáng tỏ khái niệm, cấu trúc, chức năng và vai trò của MTVH trong nhà trường, đặc biệt trong bối cảnh đổi mới giáo dục hiện nay.

1.3. Giá trị của các công trình nghiên cứu đã tổng quan đối với đề tài luận án và những điểm luận án cần tập trung giải quyết

1.3.1. Giá trị của các công trình nghiên cứu đã tổng quan đối với đề tài luận án

Các công trình nghiên cứu đi trước đã làm sáng tỏ về nhiều vấn đề, như khái niệm MTVH, vai trò của MTVH trong phát triển con người và xã hội. Trên cơ sở thừa quan điểm của các nhà nghiên cứu, NCS vận dụng, phát triển để xây dựng cơ sở lý luận và khung phân tích luận án làm cơ sở triển khai thực hiện các nhiệm vụ nghiên cứu đề ra.

1.3.2. Những vấn đề luận án cần tập trung giải quyết

Mặc dù các công trình nghiên cứu về MTVH khá phong phú, song nghiên cứu về MTVH trong nhà trường CAND với những nét đặc thù vẫn còn khoảng trống. Do đó, luận án mong muốn đóng góp, bổ sung vào khoảng trống khoa học này với các nội dung nghiên cứu như:

Một là, hệ thống hóa và cụ thể hóa một số vấn đề lý luận về MTVH và MTVH trong nhà trường CAND;

Hai là, khảo sát, nhận diện, đánh giá thực trạng MTVH trong nhà trường CAND Việt Nam hiện nay;

Ba là, bàn luận về các biểu hiện của MTVH trong nhà trường CAND và xác định những yêu cầu mới đặt ra, gợi ý những định hướng xây dựng MTVH lành mạnh, văn minh, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục, đào tạo trong nhà trường công nhân dân nói riêng và đáp ứng yêu cầu xây dựng lực lượng CAND trong thời kỳ mới.

Tiểu kết chương 1

Trong chương 1, nghiên cứu sinh đã tiến hành tổng quan và hệ thống hóa về các công trình nghiên cứu trong và ngoài nước liên quan đến khái niệm, cấu trúc, vai trò của MTVH nói chung, cũng như MTVH trong nhà trường nói riêng cho thấy tầm quan trọng của nghiên cứu về MTVH.

Đối với các trường CAND, việc nghiên cứu MTVH càng trở nên cấp thiết bởi đặc thù về chức năng, nhiệm vụ và chuẩn mực đạo đức, lý tưởng chính trị mà lực lượng này phải hướng tới. Tuy nhiên, cho đến nay, vẫn chưa có công trình chuyên sâu đi vào phân tích một cách hệ thống, toàn diện về MTVH trong nhà trường CAND dưới góc độ Văn hóa học, đặc biệt là các yếu tố văn hóa đặc

thù tác động đến việc hình thành phẩm chất chính trị, đạo đức, năng lực chuyên môn cho học viên - những cán bộ chiến sĩ tương lai của lực lượng CAND. Việc thiếu vắng một khung lý luận và hệ tiêu chí phù hợp để nhận diện, đánh giá và phát triển MTVH trong các nhà trường CAND đang là khoảng trống học thuật đáng chú ý. Từ khoảng trống đó, nghiên cứu sinh đề xuất tiếp cận vấn đề MTVH trong nhà trường CAND Việt Nam từ góc nhìn Văn hóa học, nhằm phân tích bản chất, cấu trúc, những yếu tố tác động và vai trò của MTVH trong việc hình thành đội ngũ cán bộ CAND "vừa hồng, vừa chuyên".

Chương 2

CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ MÔI TRƯỜNG VĂN HOÁ TRONG NHÀ TRƯỜNG CÔNG AN NHÂN DÂN VÀ KHÁI QUÁT VỀ ĐỊA BÀN NGHIÊN CỨU

2.1. Lý luận về môi trường văn hóa trong nhà trường

2.1.1. Một số khái niệm

- **Khái niệm môi trường:** Hiểu một cách chung nhất, môi trường là toàn bộ các yếu tố tự nhiên và xã hội bao quanh con người, có ảnh hưởng đến sự tồn tại và phát triển của con người.

- **Khái niệm văn hóa:** Văn hóa gắn liền với quá trình tồn tại, cải biến môi trường và phát triển xã hội của con người trong lịch sử, thể hiện năng lực sáng tạo, khả năng thích ứng và tái cấu trúc thế giới xung quanh theo chuẩn mực của từng cộng đồng. Đây cũng là quan niệm về văn hóa mà luận án xác định làm cơ sở để tiếp cận khái niệm MTVH.

- **Khái niệm môi trường văn hóa:** Môi trường văn hoá là tổng thể sống động các yếu tố văn hoá bao quanh con người trong một không gian, thời gian xác định như cảnh quan, thiết chế văn hóa; các giá trị, chuẩn mực văn hóa và các hoạt động văn hóa. Các yếu tố này tác động lẫn nhau và có quan hệ tương tác đối với con người, nhằm xây dựng, phát triển con người với tư cách vừa là sản phẩm vừa là chủ thể văn hoá.

- **Khái niệm môi trường văn hóa nhà trường:** MTVH nhà trường được hiểu như một chỉnh thể các yếu tố văn hóa bao quanh và tác động đến mọi chủ thể trong nhà trường, bao gồm *cảnh quan, thiết chế văn hóa; các giá trị và chuẩn mực văn hóa cùng các hoạt động văn hóa của nhà trường*. Các yếu tố này không tồn tại rời rạc mà hình thành một cấu trúc thống nhất, vừa tương tác

lẫn nhau, vừa tương tác trực tiếp với các chủ thể nhà trường. Ở nghĩa này, MTVH nhà trường vừa là điều kiện quan trọng, bảo đảm cho quá trình dạy - học, rèn luyện và hoàn thiện nhân cách của các chủ thể, vừa là sản phẩm của chính họ thông qua các hành vi, thực hành và sáng tạo văn hóa. Sự tác động hai chiều ấy tạo nên tính động và khả năng tự điều chỉnh của MTVH nhà trường, thể hiện mức độ trưởng thành, chất lượng giáo dục và bản sắc của mỗi cơ sở đào tạo.

2.1.2. Đặc điểm của môi trường văn hóa nhà trường và môi trường văn hóa trong nhà trường Công an nhân dân

2.1.2.1. Đặc điểm của môi trường văn hóa nhà trường

- MTVH nhà trường là không gian giáo dục mang tính mục tiêu và định hướng giá trị;
- MTVH nhà trường có tính sư phạm và mô phạm;
- MTVH nhà trường mang tính tổ chức rõ nét và chịu sự điều chỉnh chặt chẽ của thiết chế giáo dục.

2.1.2.2. Đặc điểm của môi trường văn hóa trong nhà trường Công an nhân dân

MTVH nhà trường CAND mang tính chính trị - pháp lý và mục tiêu đào tạo đặc thù;

Tính kỷ luật cao là đặc trưng nổi bật của MTVH CAND;

MTVH CAND đề cao tính tập thể, đoàn kết và tinh thần tổ chức;

MTVH CAND có tính thực tiễn nghề nghiệp cao;

MTVH CAND có tính chuẩn mực và gương mẫu cao.

Như vậy, MTVH nhà trường CAND vừa mang đặc trưng của văn hóa nhà trường; vừa thấm đẫm văn hóa nghề nghiệp công an. Ở đó, nội dung đào tạo gắn chặt với thực tiễn bảo vệ an ninh, trật tự; quan hệ thầy - trò, chỉ huy - học viên mang tính sư phạm nhưng đồng thời mang tính mệnh lệnh, kỷ luật; không gian học tập gắn với thao trường, thực hành, mô phỏng nghiệp vụ.

2.1.3. Các thành tố của môi trường văn hóa trong nhà trường Công an nhân dân

2.1.3.1. Cảnh quan văn hóa nhà trường Công an nhân dân

Khác với nhiều loại hình nhà trường dân sự, không gian và khuôn viên nhà trường CAND được tổ chức theo nguyên tắc khép kín, chính quy và bảo đảm an ninh tuyệt đối. Sự phân khu chức năng (khu học tập, huấn luyện, sinh hoạt, quản lý, trực ban, thao trường...) được bố trí chặt chẽ, hợp lý, vừa phục vụ nhiệm vụ đào tạo, vừa đáp ứng yêu cầu quản lý, rèn luyện lực lượng vũ trang.

2.1.3.2. Thiết chế văn hóa trong nhà trường Công an nhân dân

Về cơ bản, hệ thống thiết chế trong nhà trường CAND bao gồm các thiết chế phổ biến của nhà trường hiện đại như: thư viện; nhà truyền thống hoặc phòng trưng bày lưu niệm; hội trường; nhà đa năng; phòng sinh hoạt tập thể; sân vận động, sân bãi luyện tập thể thao... Các thiết chế này được đầu tư tương đối đầy đủ và đồng bộ, bảo đảm phục vụ nhu cầu học tập, nghiên cứu, sinh hoạt văn hóa, văn nghệ, thể thao của cán bộ, giảng viên và học viên. Tuy nhiên, khác với nhiều cơ sở giáo dục dân sự, các thiết chế trong nhà trường CAND được quy hoạch và vận hành gắn chặt với mục tiêu đào tạo, rèn luyện chính trị, nghiệp vụ, thể chất và bản lĩnh nghề nghiệp cho học viên, đáp ứng yêu cầu xây dựng lực lượng CAND chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại.

2.1.3.3. Các giá trị, chuẩn mực văn hóa nhà trường Công an nhân dân

Trong môi trường nhà trường CAND, hệ giá trị và chuẩn mực không chỉ phản ánh những nguyên tắc phổ quát (như trung thực, tôn trọng, trách nhiệm), mà còn gắn chặt với đặc thù chính trị - nghề nghiệp (như trung thành tuyệt đối với Đảng, thượng tôn pháp luật, sẵn sàng hy sinh vì nhân dân). Những chuẩn mực ấy không chỉ được quy định trong các văn bản chính thức mà còn được thể hiện trong văn hóa ứng xử, trang phục, ngôn ngữ, lối sống, nghi lễ... của từng cá nhân trong nhà trường. Hệ giá trị và chuẩn mực đóng vai trò như “la bàn đạo đức” điều hướng hành vi, duy trì sự ổn định về tâm lý, tinh thần, tạo nên bầu không khí sư phạm tích cực, đoàn kết, thân thiện nhưng nghiêm túc - yếu tố then chốt trong giáo dục bản lĩnh chính trị và đạo đức nghề nghiệp cho học viên Công an.

2.1.3.4. Hoạt động văn hóa trong nhà trường Công an nhân dân

Các hoạt động văn hóa trong nhà trường cụ thể như: Các hoạt động thi đua nhằm nâng cao chất lượng dạy, học; hoạt động văn hóa, văn nghệ; hoạt động thể thao, trò chơi giải trí...; các hoạt động đền ơn đáp nghĩa, uống nước nhớ nguồn, nhân đạo, tình nguyện vì cộng đồng, bảo vệ môi trường và các hoạt động khác. Trong các trường Công an, các hoạt động này còn mang ý nghĩa giáo dục chính trị - tư tưởng, góp phần nâng cao nhận thức về truyền thống lực lượng, tinh thần yêu nước, và bản lĩnh đấu tranh chống lại những biểu hiện lệch chuẩn trong văn hóa đại chúng.

2.1.4. Vai trò của môi trường văn hoá trong nhà trường Công an nhân dân

2.1.4.1. Vai trò của môi trường văn hóa nhà trường đối với sự phát triển, hoàn thiện phẩm chất, năng lực các chủ thể nhà trường Công an nhân dân

MTVH nhà trường CAND có vai trò định hướng giá trị và hình thành

phẩm chất chính trị - đạo đức cho các chủ thể. Thông qua hệ thống giá trị cốt lõi của lực lượng CAND, các chuẩn mực đạo đức nghề nghiệp, kỷ luật, điều lệnh và truyền thống nhà trường, MTVH góp phần giúp cán bộ, giảng viên và học viên củng cố bản lĩnh chính trị, lòng trung thành với Đảng, Tổ quốc và Nhân dân, đồng thời hình thành ý thức trách nhiệm, tinh thần kỷ luật và phong cách ứng xử chuẩn mực trong học tập, công tác và sinh hoạt.

2.1.4.2. Vai trò của môi trường văn hóa nhà trường đối với sự phát triển nhà trường Công an nhân dân

MTVH trong nhà trường CAND có vai trò xây dựng bản sắc văn hóa và nâng cao uy tín, vị thế của nhà trường. Truyền thống, nếp sống, phong cách ứng xử và các giá trị đặc thù được vun đắp trong MTVH nhà trường tạo nên bản sắc riêng, góp phần khẳng định chất lượng đào tạo, củng cố niềm tin của xã hội và của lực lượng CAND đối với nhà trường.

2.1.5. Cơ sở lý thuyết và khung phân tích luận án

2.1.5.1. Lý thuyết cấu trúc - chức năng vận dụng trong luận án

Luận án tiếp cận MTVH theo lý thuyết cấu trúc - chức năng của Emile Durkheim, Robert K. Merton và T.Parsons.

MTVH nhà trường CAND dưới góc nhìn cấu trúc - chức năng: Tiếp cận cấu trúc - chức năng cho phép xem MTVH nhà trường như một hệ thống gồm các cấu trúc tương đối ổn định, có mối quan hệ hữu cơ và cùng hướng tới mục tiêu đào tạo. Ở nhà trường CAND, hệ thống này thể hiện rõ qua các nhóm cấu trúc cơ bản:

(1) Cấu trúc vật chất - cảnh quan: Bao gồm cảnh quan văn hóa, thiết chế văn hóa (không gian tự nhiên cây xanh bóng mát, cảnh quan kiến trúc, cơ sở vật chất, hệ thống ký túc xá, thao trường huấn luyện, trung tâm thực hành, thư viện, nhà truyền thống...)

(2) Cấu trúc giá trị - chuẩn mực văn hóa: Gồm hệ giá trị ngành Công an (ví dụ: trung thành, kỷ luật, nhân văn, vì nhân dân phục vụ), chuẩn mực ứng xử, quy tắc tập thể, điều lệnh CAND và triết lý đào tạo của từng nhà trường.

(3) Cấu trúc hoạt động văn hóa: Gồm hoạt động thi đua nhằm nâng cao chất lượng dạy học, rèn luyện, sinh hoạt tập thể; hoạt động văn hóa - văn nghệ, thể thao; hoạt động tình nguyện, nhân đạo.

Như vậy, lý thuyết cấu trúc - chức năng đã cung cấp cơ sở lý thuyết phù hợp để nghiên cứu MTVH trong nhà trường CAND.

2.1.5.2. Khung phân tích luận án

Sơ đồ 2.1: Khung phân tích

2.2. Khái quát về địa bàn nghiên cứu

2.2.1. Công an nhân dân Việt Nam và hệ thống nhà trường Công an nhân dân Việt Nam

2.2.1.1. Công an nhân dân Việt Nam

Công an nhân dân (Police) Việt Nam là một lực lượng vũ trang trọng yếu của Đảng Cộng sản Việt Nam và Nhà nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

2.2.1.2. Hệ thống nhà trường Công an nhân dân Việt Nam

Sau khi Bộ Công an thực hiện Đề án sắp xếp, tổ chức lại các trường CAND, hệ thống các trường CAND hiện nay là 12 trường. Luận án đã tiến hành khảo sát thực nghiệm tại 4 nhà trường CAND gồm: Học viện An ninh nhân dân, Học viện Cảnh sát nhân dân, Trường Đại học Phòng cháy chữa cháy, Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân I.

2.2.2. Khái quát về 4 nhà trường Công an nhân dân

2.2.2.1. Học viện An ninh nhân dân (T01)

Đây là cơ sở đào tạo đầu tiên của lực lượng CAND Việt Nam, được thành lập ngày 25 tháng 6 năm 1946 với tên gọi đầu tiên là Trường Huấn luyện Công an (giai đoạn 1946-1949). Trong 79 năm xây dựng và trưởng thành, Học viện đã đạt được nhiều thành tựu đáng ghi nhận. Học viện là cơ sở giáo dục đại học công lập trong hệ thống giáo dục quốc dân, có nhiệm vụ: đào tạo đa ngành và chuyên sâu (với 10 ngành, 12 chuyên ngành ở trình độ đại học; 04 ngành, chuyên ngành ở trình độ thạc sĩ; 02 ngành, chuyên ngành ở trình độ tiến sĩ. Đây là nhà trường duy nhất được Bộ Công an giao nhiệm vụ tổ chức đào tạo, bồi dưỡng cán bộ chỉ huy cấp cao là Cục trưởng, Giám đốc trong CAND. Học viện An ninh nhân dân cũng là một trong ba đơn vị nhà trường của lực lượng CAND được đào tạo trình độ Cao cấp lý luận chính trị. Học viện còn đào tạo cán bộ cho Bộ Công an nước Cộng hoà Dân chủ nhân dân Lào, Bộ Nội vụ Vương quốc Campuchia.

2.2.2.2. Học viện Cảnh sát nhân dân (T02)

Học viện Cảnh sát nhân dân có tiền thân là Khoa Cảnh sát của Trường Công an Trung ương. Ngày 15 tháng 5 năm 1968, Bộ Công an ra Quyết định 514/CA/QĐ "tách phân hiệu Cảnh sát nhân dân ra khỏi trường Công an Trung ương, thành lập trường riêng, có nhiệm vụ đào tạo bậc trung học cho lực lượng Cảnh sát nhân dân", chính thức thành lập Trường Cảnh sát nhân dân. Học viện Cảnh sát nhân dân thực hiện 20 danh mục chức năng, nhiệm vụ do Đảng, Nhà nước, Bộ Công an giao phó. Trong đó, nhiệm vụ trọng tâm của nhà trường là cơ sở giáo dục đại học công lập đào tạo đa ngành, đa lĩnh vực trong hệ thống giáo

dục quốc dân trực thuộc Bộ Công an; có trách nhiệm đào tạo, bồi dưỡng cán bộ có trình độ đại học, thạc sĩ, tiến sĩ; bồi dưỡng chức danh, nghiệp vụ cho lãnh đạo, chỉ huy của lực lượng Cảnh sát nhân dân và Bộ Công an; bồi dưỡng giáo viên cho các trường Cảnh sát nhân dân; tham gia giáo dục quốc phòng an ninh; thực hiện công tác đối ngoại và hợp tác quốc tế về giáo dục, đào tạo theo kế hoạch của Bộ trưởng Bộ Công an; là trung tâm nghiên cứu khoa học trong toàn lực lượng; giữ vai trò nòng cốt cho sự phát triển của các trường CAND.

2.2.2.3. Trường Đại học Phòng cháy chữa cháy (T06)

Ngày 4/10/1961, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Lệnh số 53/LCT công bố Pháp lệnh “Quy định việc quản lý của Nhà nước đối với công tác Phòng cháy và chữa cháy”. Ngay sau khi Pháp lệnh ra đời, Bộ Công an đã giao nhiệm vụ Trường Công an Trung ương (Nay là Học viện An ninh nhân dân) mở các lớp bồi dưỡng nghiệp vụ kỹ thuật Phòng cháy và chữa cháy. Ngày 2/9/1976, Bộ trưởng Bộ Nội vụ Trần Quốc Hoàn ký Quyết định số 5062-NV/QĐ “Về việc tách Phân hiệu Cảnh sát Phòng cháy, chữa cháy ra khỏi Trường Cảnh sát nhân dân và thành lập Trường Hạ sĩ quan Cảnh sát Phòng cháy, chữa cháy”. Trường Đại học Phòng cháy chữa cháy là cơ sở giáo dục đại học đầu ngành ở Việt Nam, có sứ mạng là đào tạo nhân lực chất lượng cao, bồi dưỡng kiến thức, huấn luyện chuyên sâu nghiệp vụ, nghiên cứu khoa học, ứng dụng, chuyển giao công nghệ, hợp tác quốc tế trong lĩnh vực phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ góp phần bảo vệ an toàn tài sản Nhà nước, tính mạng và tài sản của nhân dân, đảm bảo an ninh trật tự, phát triển kinh tế - xã hội và hội nhập quốc tế của đất nước.

2.2.2.4. Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân I (T09)

Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân I được thành lập ngày 30/12/1965 theo Quyết định số 1594/CA-QĐ thành lập Phân hiệu Cảnh sát nhân dân trên cơ sở tách Khoa Cảnh sát của Trường Công an Trung ương. Ngày 15/5/1968. Bộ Công an ban hành Quyết định số 514-QĐ/BCA tách Phân hiệu Cảnh sát nhân dân, thành lập Trường Cảnh sát nhân dân với nhiệm vụ đào tạo nghiệp vụ bậc trung học cho lực lượng Cảnh sát nhân dân. Ngày 06/4/2020. Bộ trưởng Bộ Lao động, Thương binh và Xã hội đã ban hành Quyết định số 391/QĐ-LĐTBXH sáp nhập Trường Trung cấp Cảnh sát vũ trang và cơ sở 1 trường Trung cấp Cảnh sát nhân dân VI vào Trường Cao đẳng CSND I, trụ sở làm việc đặt tại thôn Xuân Thủy, xã Thủy Xuân Tiên, Chương Mỹ, Hà Nội. Sau khi sáp nhập, trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân I có chức năng đào tạo, bồi dưỡng cán bộ Cảnh sát nhân dân trình độ cao đẳng và trung cấp. Nhiệm vụ chính của trường là cung cấp nguồn nhân lực chất lượng cao cho các đơn vị,

địa phương, góp phần xây dựng lực lượng CAND cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại.

Tiểu kết chương 2

Chương 2 đã trình bày một số khái niệm công cụ được sử dụng trong luận án: khái niệm môi trường, khái niệm văn hóa, khái niệm MTVH, khái niệm MTVH trong nhà trường. Chương 2 cũng đề cập đến cấu trúc của MTVH với nhiều thành tố tạo thành có mối quan hệ đan xen, tương tác, tạo nên bản sắc riêng của nhà trường. Ở chương này, NCS cũng tập trung phân tích những nét đặc trưng của các nhà trường CAND và giới thiệu khái quát về 4 nhà trường CAND được khảo sát gồm: Học viện An ninh nhân dân, Học viện Cảnh sát nhân dân, Trường Đại học Phòng cháy chữa cháy, Trường Cao đẳng Cảnh sát nhân dân I.

Tóm lại, chương 2 đã thiết lập cơ sở lý luận, thực tiễn cơ bản để luận án tiếp tục đi sâu nhận diện, đánh giá thực trạng và bàn luận về MTVH trong nhà trường CAND ở chương tiếp theo.

Chương 3

THỰC TRẠNG MÔI TRƯỜNG VĂN HÓA TRONG NHÀ TRƯỜNG CÔNG AN NHÂN DÂN VIỆT NAM HIỆN NAY

3.1. Thực trạng cảnh quan văn hóa trong nhà trường Công an nhân dân Việt Nam

3.1.1. Hệ thống cảnh quan tự nhiên trong nhà trường

Về cơ bản, cảnh quan tự nhiên - với vai trò là một yếu tố cấu thành MTVH học đường - đã được các nhà trường CAND quan tâm đầu tư một cách bài bản, hài hòa, gắn liền với mục tiêu giáo dục toàn diện. Không gian sinh thái - văn hóa đó không chỉ góp phần nâng cao chất lượng sống, học tập và làm việc, mà còn là “tấm gương phản chiếu” giá trị sư phạm, nhân văn và bản sắc của mỗi nhà trường trong hệ thống đào tạo lực lượng CAND Việt Nam hiện nay.

3.1.2. Hệ thống cảnh quan kiến trúc trong nhà trường

Hệ thống cảnh quan kiến trúc trong các nhà trường CAND mang tính đặc thù của lực lượng Công an. Các yếu tố này tạo nên một không gian văn hóa đặc sắc, phản ánh mối quan hệ mật thiết giữa con người và thiên nhiên, đồng thời giáo dục, rèn luyện nhân cách và phẩm chất của học viên theo hướng tôn trọng và gắn bó với môi trường tự nhiên. Đánh giá chung, các nhà trường CAND được khảo sát đều đã xây dựng được hệ thống công trình mang dấu ấn riêng của mình.

3.2. Thực trạng thiết chế văn hóa trong nhà trường Công an nhân dân

3.2.1. Các loại hình thiết chế văn hóa trong nhà trường Công an nhân dân

Hệ thống thiết chế văn hóa trong nhà trường CAND có nhiều công trình đặc trưng, như hệ thống thư viện nghiệp vụ, nhà truyền thống, cụm công trình văn hóa, thể dục thể thao, bảo tàng, nhà truyền thống, thư viện nghiệp vụ,... Kết quả khảo sát cho thấy mức độ đáp ứng cao của thiết chế văn hóa trong các nhà trường CAND.

3.2.2. Hệ thống cơ sở vật chất, trang thiết bị, kỹ thuật phục vụ hoạt động thiết chế văn hóa trong nhà trường

Hệ thống cơ sở vật chất kỹ thuật trong nhà trường CAND tạo những điều kiện phục vụ hoạt động giảng dạy, nghiên cứu khoa học, học tập, rèn luyện gắn với nhiệm vụ chính trị của các nhà trường CAND. Hệ thống cơ sở vật chất và trang thiết bị kỹ thuật trong các nhà trường CAND đóng vai trò quan trọng, không chỉ đáp ứng nhu cầu giảng dạy và học tập mà còn góp phần vào việc xây dựng môi trường học tập hiện đại, chuyên nghiệp và thân thiện.

3.3. Thực trạng các giá trị, chuẩn mực văn hóa trong nhà trường Công an nhân dân

3.3.1. Nhận diện các giá trị cốt lõi của nhà trường Công an nhân dân

Các giá trị cốt lõi trong nhà trường CAND hiện nay gồm: Tuyệt đối trung thành với Tổ quốc và Nhân dân; tôn trọng pháp luật, phục vụ nhân dân; dũng cảm, mưu trí, vì nước quên thân, vì dân phục vụ; chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại; đoàn kết, kỷ luật, trách nhiệm; Truyền thống - Kỷ cương - Chất lượng - Đổi mới - Phát triển; bản lĩnh vững vàng, tư duy sắc bén, tầm nhìn rộng mở. Giá trị của nhà trường CAND thể hiện qua logo của các nhà trường.

Qua so sánh đối chiếu cả về hệ giá trị cốt lõi và những ý kiến phỏng vấn sâu cho thấy các nhà trường CAND đều nhấn mạnh giá trị kỷ cương, trách nhiệm trong khi giá trị cốt lõi của các nhà trường dân sự thiên về yếu tố sáng tạo, chất lượng, hiệu quả,...

3.3.2. Nhận diện chuẩn mực văn hóa nhà trường Công an nhân dân

Chuẩn mực trong các nhà trường CAND được thể hiện qua các khía cạnh: Chuẩn mực đạo đức, lối sống (như tuyệt đối trung thành với Tổ quốc, với Đảng, Nhà nước và nhân dân; tận tụy với công việc, có tinh thần trách nhiệm cao; liêm khiết, trung thực, dũng cảm; kính trọng, lễ phép với nhân dân; có tinh thần đồng đội, tương thân tương ái); Chuẩn mực năng lực, nghề nghiệp (như có ý thức trách nhiệm cao trong công tác, sẵn sàng nhận và hoàn thành tốt mọi

nhiệm vụ được giao; nắm vững kiến thức nền tảng về chính trị, pháp luật, nghiệp vụ công an; có khả năng vận dụng linh hoạt, sáng tạo kiến thức vào giải quyết các vấn đề thực tiễn công tác; sử dụng thành thạo các phương tiện, công cụ hỗ trợ công tác công an,...); Chuẩn mực giao tiếp, ứng xử (được xây dựng dựa trên Thông tư số 25/2023/TT-BCA quy định về Quy tắc ứng xử của cán bộ, chiến sĩ CAND thể hiện trên các khía cạnh sau: Khi tiếp xúc với Nhân dân; khi tiếp xúc với đồng chí, đồng đội; khi tiếp xúc với lãnh đạo, chỉ huy; khi tham gia các hoạt động xã hội).

Các chuẩn mực cốt lõi là tinh thần dũng cảm, tính chiến đấu cao.

3.3.3. Thực trạng thực hành giá trị, chuẩn mực trong nhà trường Công an nhân dân

3.3.3.1. Công tác giáo dục, tuyên truyền của nhà trường

Các nhà trường CAND đều quan tâm tổ chức quán triệt và triển khai thực hiện các chỉ thị, nghị quyết, kế hoạch của Đảng, Nhà nước và Bộ Công an có liên quan đến xây dựng MTVH trong các nhà trường.

3.3.3.2. Ứng xử văn hóa trong nhà trường

Văn hóa ứng xử trong nhà trường CAND được nhận diện qua các nội dung: Ứng xử của cán bộ đối với học viên; Ứng xử của cán bộ và học viên đối với môi trường tự nhiên, cảnh quan, thiết chế văn hóa, trang thiết bị kỹ thuật trong nhà trường; Ứng xử của cán bộ và học viên nhà trường trên không gian mạng.

3.4. Tổ chức hoạt động văn hóa trong nhà trường Công an nhân dân

3.4.1. Hoạt động thi đua nâng cao chất lượng dạy - học

3.4.1.1. Hội thi giảng viên giỏi cấp Bộ Công an, cấp trường

Bộ Công an nói chung và các nhà trường CAND nói riêng luôn chú trọng đến chất lượng dạy - học, do đó, việc tổ chức các hội thi giảng viên dạy giỏi được tiến hành thường xuyên trong các nhà trường CAND và trong Bộ Công an.

3.4.1.2. Hội thi dành cho học viên

Bộ Công an và các nhà trường tổ chức các hội thi dành cho học viên, như cuộc thi Olympic các môn học, như Olympic Tiếng Anh, Olympic Pháp luật, Olympic Lý luận chính trị,...; các Hội thi nghiệp vụ,...

3.4.2. Hoạt động vui chơi giải trí, văn hoá, nghệ thuật

Bên cạnh các hoạt động học thuật, các đơn vị trong trường còn phát động, tổ chức các phong trào văn hóa, thể thao như: Các hội thi, hội diễn văn nghệ, lễ

hội; các hội thao trong cán bộ và sinh viên với các môn như: bóng đá, cầu lông, bóng bàn, Teakwondo, bóng chuyền, cờ vua, cờ tướng, kéo co, chạy và một số môn võ thuật khác,...

3.4.3. Các hoạt động tình nguyện và nhân đạo, từ thiện

Các nhà trường CAND nói riêng đã triển khai nhiều hoạt động nhân đạo, từ thiện, giúp dân khắc phục hậu quả thiên tai, bão lũ, ủng hộ người nghèo, gia đình chính sách, học sinh có hoàn cảnh khó khăn... Kết quả khảo sát cho thấy cán bộ, học viên trong các nhà trường CAND đều tích cực, nhiệt tình tham gia các hoạt động này, góp phần lan tỏa hình ảnh chiến sĩ CAND gần gũi, gần bó với Nhân dân, vì Nhân dân phục vụ.

Tiểu kết chương 3

Trên cơ sở hệ thống hóa cơ sở lý luận và xác lập cấu trúc của MTVH trong nhà trường CAND, nghiên cứu sinh đã tiến hành khảo sát, phân tích và đánh giá thực trạng MTVH trong bốn nhà trường CAND dựa trên bốn phương diện cấu thành MTVH: Cảnh quan văn hóa; thiết chế văn hóa; các giá trị, chuẩn mực và hoạt động và sản phẩm văn hóa.

Qua khảo sát, quan sát thực tế, NCS nhận thấy MTVH trong các nhà trường CAND mang những đặc trưng nổi bật và khác biệt rõ rệt so với các cơ sở giáo dục cùng cấp trong hệ thống giáo dục quốc dân. Những đặc trưng này gắn liền với tính chất chính trị - quân sự hóa, sứ mệnh đào tạo cán bộ lực lượng vũ trang, và yêu cầu đặc thù của ngành công an. Cụ thể như: *Tính chính trị - tư tưởng là nền tảng xuyên suốt; tính kỷ luật, điều lệnh và tác phong bán quân sự; văn hóa tổ chức mang tính thống nhất, chặt chẽ.*

Kết quả khảo sát cho thấy, các nhà trường CAND đã đạt được một số thành tựu đáng ghi nhận trong việc xây dựng MTVH, thể hiện ở sự quan tâm đầu tư về cảnh quan, thiết chế và tổ chức các hoạt động văn hóa đa dạng. Tuy nhiên, vẫn còn tồn tại những hạn chế nhất định về tính đồng bộ, chiều sâu và sự phát huy vai trò chủ thể văn hóa của cán bộ, giảng viên, học viên.

Việc khảo sát, đánh giá thực trạng MTVH trong nhà trường CAND không chỉ cung cấp cái nhìn khách quan, toàn diện về hiện trạng, mà còn là cơ sở khoa học quan trọng cho việc đề xuất các định hướng, giải pháp xây dựng và phát triển MTVH phù hợp với yêu cầu phát triển mới của sự nghiệp giáo dục, đào tạo và nhiệm vụ chính trị của lực lượng CAND trong thời kỳ đổi mới và hội nhập.

Chương 4

BÀN LUẬN VỀ MÔI TRƯỜNG VĂN HÓA TRONG NHÀ TRƯỜNG CÔNG AN NHÂN DÂN VIỆT NAM

4.1. Bàn luận về thực trạng môi trường văn hóa trong nhà trường Công an nhân dân Việt Nam hiện nay

4.1.1. Về cảnh quan văn hóa trong nhà trường Công an nhân dân Việt Nam hiện nay

Hệ thống cảnh quan tự nhiên trong các nhà trường CAND đã được các nhà trường chú trọng xây dựng và đã đáp ứng được cơ bản yêu cầu công tác, học tập, rèn luyện tại đây. Tuy nhiên, vấn đề đặt ra là khả năng chuyển hóa cảnh quan vật chất thành “không gian văn hóa”, tức là đáp ứng yêu cầu về quan điểm phát triển của mỗi nhà trường CAND.

4.1.2. Về thiết chế văn hóa trong nhà trường Công an nhân dân Việt Nam hiện nay

Các nhà trường CAND đã xây dựng hệ thống thiết chế văn hóa đa dạng, hiện đại, đáp ứng yêu cầu đào tạo, nghiên cứu khoa học trong nhà trường. Tuy nhiên, điều quan trọng hơn sự thiếu hụt thiết chế là độ lệch giữa thiết chế vật chất và thiết chế văn hóa; giữa “hiện đại hóa hạ tầng” và “hiện đại hóa chức năng văn hóa”; giữa “tăng trưởng quy mô” và “tăng trưởng chất lượng văn hóa”.

Từ cách nhìn này, yêu cầu đặt ra không chỉ là tiếp tục đầu tư, hoàn thiện cơ sở vật chất, mà quan trọng hơn là phải tái định nghĩa thiết chế văn hóa như một không gian kiến tạo giá trị.

4.1.3. Về giá trị, chuẩn mực văn hóa trong nhà trường Công an nhân dân Việt Nam hiện nay

Các nhà trường CAND đã thành công trong việc xây dựng các giá trị văn hóa cốt lõi trong nhà trường. Tuy nhiên, một bộ phận chuẩn mực vẫn vận hành chủ yếu như một hệ quy tắc bên ngoài (qua các quy chế, quy định), trong khi mức độ trở thành động lực nội tại còn chưa đồng đều giữa các nhóm chủ thể. Do đó, cần chuyển từ mô hình nhấn mạnh chức năng kiểm soát sang mô hình tích hợp ba chức năng: Kiểm soát - xã hội hóa - phản tư văn hóa.

4.1.4. Về các hoạt động văn hóa trong nhà trường Công an nhân dân Việt Nam hiện nay

Các hoạt động văn hóa trong nhà trường CAND rất đa dạng. Tuy nhiên, vấn đề cốt lõi của hệ thống hoạt động văn hóa trong nhà trường CAND hiện nay không nằm ở sự phong phú hay thiếu hụt hoạt động, mà nằm ở mức độ chưa tối ưu của cấu trúc phân phối chức năng giữa các thành tố trong hệ thống.

Các hoạt động văn hóa trong nhà trường CAND hiện nay đang ở trạng thái ổn định về cấu trúc nhưng chưa đạt tối ưu về chức năng, nghĩa là hệ thống vận hành tốt về mặt tổ chức nhưng chưa khai thác hết tiềm năng chuyển hóa giá trị văn hóa thành động lực nội sinh bền vững.

4.2. Bàn luận về các yêu cầu đối với môi trường văn hóa trong nhà trường Công an nhân dân Việt Nam hiện nay và một số khuyến nghị khoa học

4.2.1. Các yêu cầu đặt ra đối với MTVH trong nhà trường CAND hiện nay

Thứ nhất, yêu cầu củng cố và phát triển hệ giá trị văn hóa - chuẩn mực đạo đức, nghề nghiệp cốt lõi của lực lượng CAND trong điều kiện mới

Thứ hai, yêu cầu hiện đại hóa phương thức quản trị nhà trường và các thiết chế văn hóa đáp ứng yêu cầu chuyển đổi số, mở rộng không gian văn hóa nhà trường trên môi trường số

Thứ ba, yêu cầu xây dựng môi trường tương tác sư phạm nhân văn, chủ động và sáng tạo

Thứ tư, yêu cầu mở rộng không gian văn hóa học thuật và tăng cường giao lưu quốc tế.

Thứ năm, yêu cầu tăng cường hiệu quả các hoạt động văn hóa - nghệ thuật - thể thao và giáo dục chính trị tư tưởng

4.2.2. Một số khuyến nghị khoa học

4.2.2.1. Củng cố và hoàn thiện hệ giá trị cốt lõi, chuẩn mực ứng xử và nâng cao văn hóa giao tiếp trong môi trường sư phạm Công an nhân dân

Cần chú trọng xây dựng hệ thống giá trị cốt lõi, có sự tham gia của các thành viên trong nhà trường đồng thời rà soát, điều chỉnh để đảm bảo sự phù hợp với quá trình phát triển của nhà trường trong từng giai đoạn cùng với việc tăng cường truyền thông bộ và giáo dục giá trị trong nhà trường CAND.

4.2.2.2. Mở rộng không gian văn hóa, xây dựng không gian văn hóa số an toàn, lành mạnh và hỗ trợ học tập

Cần xây dựng và ban hành bộ quy tắc ứng xử trên môi trường số dành cho giảng viên, học viên và đẩy mạnh giáo dục về an toàn thông tin, đạo đức số và trách nhiệm công dân. Bên cạnh không gian số nội bộ, việc mở rộng giao lưu và hợp tác với các cơ sở giáo dục, đào tạo ngoài lực lượng và quốc tế là giải pháp quan trọng nhằm gia tăng “tính mở văn hóa” của nhà trường CAND.

4.2.2.3. Tăng cường tổ chức các hoạt động văn hóa - thể thao - nghệ thuật mang tính giáo dục và lan tỏa giá trị

Cần đổi mới phương thức tổ chức các hoạt động này một cách hấp dẫn, bài bản, sinh động hơn, sao cho có thể quy tụ được sự tham gia tích cực,

nhật tình của tất cả cán bộ, học viên. Cần duy trì và nâng cao chất lượng các phong trào thi đua, đặc biệt là các hoạt động liên quan đến văn hóa nghề nghiệp giúp gắn kết tập thể, củng cố tinh thần đoàn kết và hun đúc lòng tự hào về nghề nghiệp.

4.2.2.4. Phát triển cảnh quan sư phạm và thiết chế văn hóa theo hướng chính quy, hiện đại

Để xây dựng hệ thống cảnh quan văn hóa đồng bộ cần có quy hoạch tổng thể đảm bảo tính chính quy, thẩm mỹ và mang tính riêng biệt của mỗi nhà trường CAND. Cần đầu tư phát triển các thiết chế văn hóa hiện đại bên cạnh việc tích hợp các giá trị văn hóa truyền thống và biểu tượng CAND trong thiết kế cảnh quan của nhà trường CAND.

4.2.2.5. Tăng cường gắn kết giữa nhà trường - lực lượng công an - cộng đồng

Nhà trường cần chủ động mở rộng hợp tác với các đơn vị nghiệp vụ và công an địa phương để tổ chức các hoạt động thực tập, trải nghiệm thực tiễn và diễn tập nghiệp vụ trong môi trường gần với công việc tương lai. Bên cạnh đó, cần khai thác và huy động hiệu quả các nguồn lực xã hội để hỗ trợ xây dựng thiết chế văn hóa, hệ thống học liệu và không gian truyền thống nghề nghiệp trong nhà trường CAND.

4.2.2.6. Phát huy vai trò nòng cốt của đội ngũ giảng viên và cán bộ quản lý trong kiến tạo môi trường văn hóa

Cần nâng cao phẩm chất chính trị, đạo đức và năng lực của đội ngũ cán bộ, giảng viên trong nhà trường CAND. Việc xây dựng đội ngũ giảng viên và cán bộ quản lý gương mẫu về phẩm chất chính trị, đạo đức nghề nghiệp, phong cách làm việc và văn hóa ứng xử giữ vai trò then chốt trong xây dựng MTVH trong nhà trường CAND.

4.2.2.7. Đổi mới công tác kiểm tra, đánh giá và duy trì tính bền vững của môi trường văn hóa

Cần xây dựng hệ thống tiêu chí đánh giá MTVH phù hợp với yêu cầu chính quy - hiện đại và các điều kiện của chuyển đổi số, giúp công tác kiểm tra trở nên minh bạch, khách quan và có khả năng đo lường và không ngừng điều chỉnh công tác này cho phù hợp với yêu cầu thực tiễn.

Tiểu kết chương 4

Trong chương này, luận án đã tập trung bàn luận về MTVH trong nhà trường CAND trong bối cảnh đổi mới và hội nhập hiện nay trên các khía cạnh: Cảnh quan văn hóa, thiết chế văn hóa, giá trị, chuẩn mực văn hóa và các hoạt động văn hóa trong nhà trường CAND Việt Nam. Trên cơ sở đó, luận án đã xác

định những yêu cầu mới đối với việc xây dựng môi trường văn hóa nhà trường CAND trong giai đoạn hiện nay, nhấn mạnh yêu cầu hiện đại hóa, số hóa, chuẩn hóa và nhân văn hóa môi trường giáo dục; đồng thời đề xuất một số khuyến nghị khoa học nhằm nâng cao hiệu lực quản trị văn hóa, phát huy vai trò thiết chế, củng cố hệ giá trị - chuẩn mực và đa dạng hóa hoạt động văn hóa theo hướng sáng tạo, đáp ứng yêu cầu xây dựng lực lượng CAND chính quy, tinh nhuệ, hiện đại..

KẾT LUẬN

MTVH trong nhà trường CAND là một chỉnh thể đặc thù, được hình thành và vận hành trong sự đan xen giữa môi trường giáo dục đại học với môi trường lực lượng vũ trang nhân dân, nơi các giá trị chính trị, pháp luật, kỷ luật, nhân văn và sự phạm cùng tồn tại, tương tác và chi phối lẫn nhau. Trong bối cảnh đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, chuyển đổi số và yêu cầu xây dựng lực lượng CAND cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại, việc nghiên cứu MTVH trong nhà trường CAND không chỉ có ý nghĩa học thuật mà còn có ý nghĩa thực tiễn sâu sắc đối với sự nghiệp đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao cho lực lượng Công an nhân dân.

Kết quả nghiên cứu của luận án cho phép khẳng định rằng, MTVH trong nhà trường CAND Việt Nam hiện nay được cấu thành bởi bốn thành tố cơ bản gồm: cảnh quan văn hóa, thiết chế văn hóa, hệ giá trị và chuẩn mực văn hóa, cùng các hoạt động văn hóa. Các thành tố này không tồn tại độc lập mà có mối quan hệ hữu cơ, tác động qua lại và cùng thực hiện các chức năng giáo dục, định hướng, điều chỉnh hành vi, bồi dưỡng nhân cách và xây dựng bản sắc văn hóa của nhà trường. Trên cơ sở đó, luận án đã xây dựng được khung phân tích tương đối toàn diện về MTVH trong nhà trường CAND, góp phần bổ sung lý luận về MTVH trong các thiết chế giáo dục đặc thù thuộc lực lượng vũ trang.

Trên phương diện thực tiễn, nghiên cứu cho thấy các nhà trường CAND đã cơ bản xây dựng được MTVH có nề nếp, ổn định, bảo đảm tính kỷ cương, phát huy được những giá trị truyền thống tốt đẹp của lực lượng CAND, góp phần quan trọng vào việc giáo dục lý tưởng, đạo đức, lối sống và định hướng hành vi của cán bộ, giảng viên, học viên. Tuy nhiên, MTVH trong nhà trường CAND hiện nay cũng đang bộc lộ những hạn chế và mâu thuẫn nhất định như sự phát triển chưa đồng bộ giữa các thành tố cấu thành; khoảng cách giữa các giá trị, chuẩn mực được tuyên bố với thực hành văn hóa trong đời sống nhà trường; hiệu quả hoạt động của một số thiết chế văn hóa còn chưa tương xứng với tiềm năng; tác động của kinh tế thị trường, mạng xã hội và chuyển đổi số

đang làm xuất hiện những biểu hiện lệch chuẩn trong nhận thức và hành vi của một bộ phận chủ thể trong nhà trường.

Những kết quả nghiên cứu trên đã trả lời các câu hỏi nghiên cứu đặt ra của luận án. Theo đó, MTVH trong nhà trường CAND là một hệ thống văn hóa đặc thù, mang tính đa chiều và chịu sự tác động của nhiều yếu tố cả bên trong lẫn bên ngoài nhà trường; thực trạng MTVH hiện nay vừa chứa đựng những giá trị tích cực, bền vững, vừa bộc lộ những hạn chế, bất cập cần được điều chỉnh; việc xây dựng và phát triển MTVH trong nhà trường CAND phải được thực hiện trên cơ sở nhận diện đầy đủ các thành tố cấu thành, các yếu tố tác động và những yêu cầu mới của thực tiễn giáo dục, đào tạo trong giai đoạn hiện nay.

Kết quả nghiên cứu cũng cho phép khẳng định giả thuyết nghiên cứu của luận án là có cơ sở khoa học. MTVH trong nhà trường CAND hiện nay đang có những biến đổi sâu sắc dưới tác động của quá trình đổi mới giáo dục, hội nhập quốc tế và chuyển đổi số; bên cạnh những giá trị tích cực được duy trì và phát huy vẫn tồn tại những hạn chế, bất cập trong từng thành tố của MTVH. Do đó, việc xây dựng và phát triển MTVH trong nhà trường CAND đòi hỏi phải có hệ thống giải pháp đồng bộ, xuất phát từ đặc điểm của môi trường giáo dục đặc thù và gắn với yêu cầu xây dựng lực lượng CAND trong tình hình mới.

Về mặt khoa học, luận án có một số đóng góp chủ yếu: (1) xây dựng và làm rõ khái niệm, đặc điểm, cấu trúc và vai trò của MTVH trong nhà trường CAND từ cách tiếp cận liên ngành; (2) đề xuất khung phân tích gồm bốn thành tố cơ bản của MTVH trong nhà trường CAND, có thể vận dụng trong nghiên cứu và đánh giá các thiết chế giáo dục đặc thù; (3) cung cấp những luận cứ khoa học và bằng chứng thực tiễn về thực trạng, những yêu cầu đặt ra với MTVH trong nhà trường CAND hiện nay; (4) một số khuyến nghị khoa học gợi ý xây dựng và phát triển MTVH trong nhà trường CAND đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục, đào tạo và yêu cầu xây dựng lực lượng CAND cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại.

Từ những kết quả đạt được, có thể khẳng định xây dựng MTVH trong nhà trường CAND không chỉ là yêu cầu của công tác giáo dục và đào tạo mà còn là một nhiệm vụ chiến lược trong xây dựng văn hóa tổ chức của lực lượng Công an nhân dân. Một MTVH lành mạnh, nhân văn, dân chủ, kỷ cương và giàu bản sắc sẽ tạo nền tảng vững chắc cho quá trình hình thành nhân cách, bản lĩnh chính trị, phẩm chất đạo đức và năng lực nghề nghiệp của người cán bộ, chiến sĩ công an trong tương lai, qua đó góp phần trực tiếp vào sự nghiệp bảo vệ an ninh quốc gia, bảo đảm trật tự, an toàn xã hội và xây dựng lực lượng CAND Việt Nam đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ trong giai đoạn phát triển mới của đất nước.

DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU CỦA TÁC GIẢ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN

1. Phạm Thúy Nga (2024), “Môi trường văn hóa trong nhà trường Công an nhân dân - Một số vấn đề lý luận”, *Tạp chí Thông tin Lý luận chính trị*, số 11.
2. Phạm Thúy Nga (2025), “Thực trạng hoạt động của các yếu tố văn hóa vật thể trong một số nhà trường Công an nhân dân hiện nay”, *Tạp chí Văn hóa Nghệ thuật*, số 593, tr.79-82.
3. Phạm Thúy Nga (2025), “Giải pháp xây dựng môi trường văn hóa trong nhà trường Công an nhân dân Việt Nam hiện nay”, *Tạp chí Văn hóa Nghệ thuật*, số 599, tr.61-65.
4. Phạm Thúy Nga (2025), “Thực trạng việc xây dựng và phát triển môi trường văn hóa của trường Đại học Phòng cháy chữa cháy (T06) - Bộ Công an”, *Tạp chí Tâm lý - Giáo dục*, tập 31, số 10.